

Aktsomhetsvurderinger for bærekraftig
forretningspraksis

Redegjørelse rapporteringsåret 2024 - etter åpenhetsloven

for Fellesforbundet

Etisk handel Norge har vurdert at rapporten til Fellesforbundet oppfyller våre krav til basisnivå. Les mer om basisnivå [her](#).

Til lesere av rapporten

Næringslivet og offentlig sektor har stor påvirkning på mennesker, samfunn, miljø, klima og dyr og kan både bidra positivt til utvikling, men også medvirke negativt og forårsake skade. Virksomheter har derfor en nøkkelrolle i å oppnå FNs bærekraftsmål og Parisavtalens 1,5 graders mål.

Denne rapporten kan brukes som redegjørelse etter åpenhetsloven, men rapporten favner bredere med klima og miljø, sirkulærøkonomi og antikorrupsjon. Våre medlemmer er forpliktet til å jobbe med aktsomhetsvurderinger og årlig rapportere på arbeidet. Medlemmer i Etisk handel Norge som er på Basisnivå1 oppfyller også åpenhetslovens aktsomhetsvurderingsplikt, og delvis informasjonsplikten.

OECDs begrep Responsible Business Conduct er det vi i Etisk handel Norge kaller for bærekraftig forretningspraksis. Den systematiske innsatsen virksomheter gjør for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning, samt rette opp skade for mennesker, dyr, samfunn og miljø – kalles aktsomhetsvurderinger (due diligence). Virksomheter over en viss størrelse er gjennom åpenhetsloven pålagt å gjøre aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter. Alle virksomheter, uavhengig av størrelse, er av norske myndigheter forventet å gjøre aktsomhetsvurderinger også på samfunn, miljø og dyr og etterleve FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Dette gjelder både næringsliv, offentlig sektor og organisasjoner.

Etisk handel Norges prinsipper (vår Code of Conduct) for bærekraftig forretningspraksis dekker områdene anstendig arbeid, menneskerettigheter, miljø/klima, antikorrupsjon og dyrevelferd. Rapporten viser åpenhet om hvordan virksomheten arbeider med aktsomhetsvurderinger i tråd med UNGP og OECDs retningslinjer. Alle medlemsrapportene gjøres offentlig tilgjengelig på Etisk handel Norges hjemmesider.

Heidi Furustøl

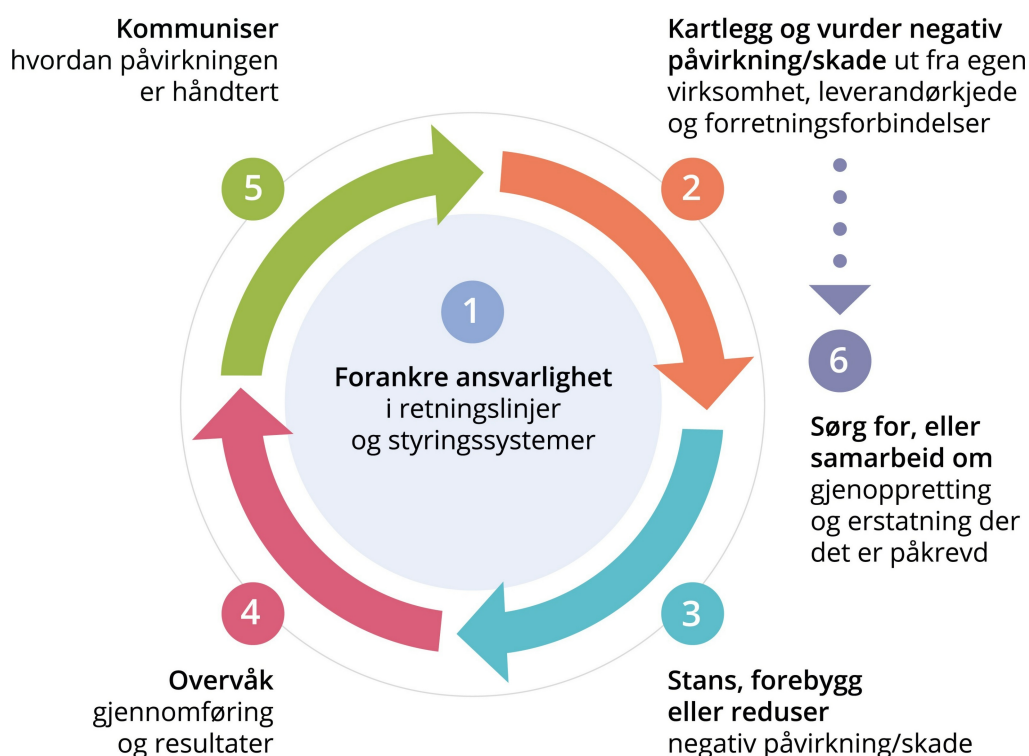
Daglig leder

Etisk handel Norge

Aktsomhetsvurderinger

Denne rapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men heller at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Denne rapporten er delt inn i kapitler basert på denne modellen.

Forord av daglig leder

Fellesforbundet er en organisasjon som tar samfunnsansvar. Vi har vært medlem av Etisk Handel Norge (EHN) siden 2002. Gjennom vårt medlemskap ønsker vi å styrke arbeidet for bedre lønns- og arbeidsforhold, samt miljøforhold i vår leverandørkjede. På den måten bidrar vi til en mer bærekraftig utvikling. Gjennom åpenhetsloven og Etisk Handel Norge forplikter vi oss til å jobbe aktivt for forbedringer i leverandørkjeden, basert på FNs bærekraftsmål.

FNs bærekraftsmål utgjør en global handlingsplan for å løse utfordringer som fattigdom, ulikhet og klimaendringer. Bærekraftig utvikling innebærer å møte dagens behov uten å begrense mulighetene for fremtidige generasjoner. Vi deler en klode med begrensede ressurser, og det er i vår felles interesse å ta vare på den.

For planperioden 2024-2027 har Fellesforbundet fokus på følgende delmål av FNs 17 bærekraftsmål:

- Utrydde fattigdom
- Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Ansvarlig forbruk og produksjon

Fellesforbundet har et bredt samarbeid med organisasjoner i inn- og utland der tema om bærekraftig handel og lønns- og arbeidsforhold stadig er på dagsorden. Dette samarbeidet gir godt grunnlag for arbeidet med åpenhetsloven og Etisk handel.

Jørn Eggum
Forbundsleder

Styrets signatur

Denne rapporten er signert elektronisk. Se siste side for verifikasjon.

Jørn Eggum	Kine Asper Vistnes	Anne Marie Andersen	Arild Håvik
Forbundsleder	Nestleder	Forbundsstyret	Forbundsstyret
Bjørn Sigurd Svingen	Børge Henrik Ånesen	Cecilie Søllesvik	Christian Berg
Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret
Christian Justnes	Clas Haarek Delp	Dag-Einar Sivertsen	Eirik Svensson
Forbundssekretær	Forbundssekretær	Forbundssekretær	Forbundsstyret
Endre Lie	Halvor Been	Hege Skulstad Espe	Jane Handelsby
Faglig sekretær	Forbundsstyret	Forbundssekretær	Konsulent
Joachim Espe	John Erik Molin	Jorge Alex Dahl	Julie Wilhelmsen Julie Wilhelmsen
Forbundssekretær	Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret
Jørn Inge Hestnes	Kenneth Olderøien	Kyrre Næstby	Mikkel Krogstad
Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret
Nils Helge Slethei	Oskar Lindøe	Pål Aronsen	Richard Storevik
Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret
Roald Stykket	Rune Rafdal	Steffen Høiland	Ståle Knoff Johansen
Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundssekretær	Forbundsstyret
Ståle Lund	Terje Lund	Tommy Rannov Nystad	Torbjørn Granseth
Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret
Vidar Andersen	Vidar Schei	Terje Mathisen	Susann Hjertø
Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret	Forbundsstyret

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Fellesforbundet

Adresse hovedkontor

Lakkegata 53, 0184 Oslo

Viktigste merker, produkter og tjenester

Fagforening

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Fellesforbundet er Norges største fagforbund i privat sektor. Vi har 175 000 medlemmer og organiserer innen industrien, byggebransjen, hotell- og restaurant, transport og innen bilbransjen, i tillegg til mange andre bransjer i privat sektor.

Fellesforbundets ledelse består av åtte valgte, fra landsmøte hvert 4.år. Videre har vi åtte administrative avdelinger på hovedkontoret (personal og utviklingsavdelingen, økonomi, samfunnspolitisk, forbundsleders stab, kommunikasjon, tariff, organisasjon og avdeling for drift, sikkerhet og digitale tjenester (DSD)). I tillegg har vi syv administrative regionskontorer (Oslo, Moelv, Tønsberg, Stavanger, Bergen, Trondheim og Bodø).

Omsetning i rapporteringsåret (NOK)

696 675 000

Antall ansatte

180

Er virksomheten omfattet av åpenhetsloven?

Ja

Vesentlige organisatoriske endringer siden forrige rapportering og denne rapportens tidsperiode

Ingen endring

Navn, tittel for kontaktperson for rapporten

Monica Svang Pedersen, rådgiver DSD

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

post@fellesforbundet.no

Informasjon om leverandørkjeden

Generell beskrivelse av virksomhetens innkjøpsmodell og leverandørkjede

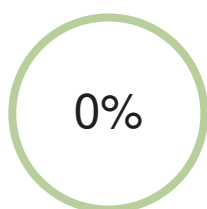
Vår virksomhet er en fagorganisasjon som handler til eget forbruk. Vi bedriver ikke videresalg av varer. Vår innkjøpspolitikk, herunder etiske retningslinjer for leverandører skal legges ved og kommuniseres når vi inngår avtaler med nye leverandører. Ved inngåelse av nye avtaler prioriteres leverandører som er i tråd med kriteriene i vår innkjøpspolitikk. Mange av våre leverandører er medlem av Etisk handel Norge.

Antall leverandører som virksomheten har hatt kommersielle relasjoner med i rapporteringsåret

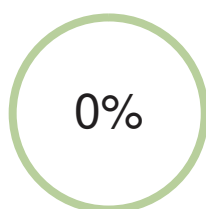
472

Kommentar til antall leverandører

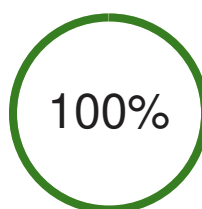
Type innkjøp/ leverandørforhold

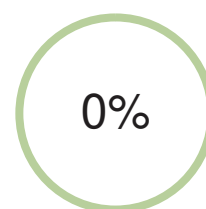
Helt/delvis egeneid
produksjon

Innkjøp direkte fra
produsent

Innkjøp via
agent/mellomledd/
importør/merkevare
leverandører

Annet

Liste over førsteleddsprodusenter per land

Listen gjenspeiler innkjøp innenfor varehandel, der vi har faste leverandører. Det er kun handlet med leverandør som mellomledd.

Informasjonen til denne listen er i enkelte tilfeller mottatt fra våre leverandører. I andre tilfeller er vi henvist av leverandør til rapportportalen til Etisk handel, eller leverandørens hjemmesider.

Oppgi antall arbeidere hos førsteleddsprodusenter

Antall arbeidere

Kommentar til antall arbeidere

Viktigste innsatsfaktorer/råvarer for produkter eller tjenester og geografi

Tinn	- Belgia - Bolivia - Brasil - Kina - Spania - Indonesia - Japan - Malaysia - Peru - Filippinene - Polen - Rwanda - Thailand - Taiwan - USA - Vietnam
Tantal	- Brasil - Kongo - Kina - Tyskland - Estland - Spania - Frankrike - India - Japan - Kasakhstan - Makedonia - Mexico - Malaysia - Mosambik - Nigeria - Thailand - USA
Tungsten	- Australia - Brasil - Kina - Tyskland - Japan - Sør-Korea - Filippinene - Taiwan - USA - Vietnam

Litium	De Forente Arabiske Emirater Australia Canada Kina Japan Sør-Korea USA
Resirkulert materiale	Globalt Den europeiske union
Bomull	Kina Tyrkia
Polyester	Kina
Metall	Kina
Plast	Kina Den europeiske union
Kaffe	Indonesia
Sukker	Tyskland Frankrike
Glass	Den europeiske union
Aluminium	Den europeiske union

Vi har ikke med data på råvareproduksjonsnivå på mobiler, da Samsung og Apple ikke deler detaljert oversikt over produksjonsland på råvarenivå.

De utgir årlig en rapport om sitt globale leverandørnettverk og innsats for bærekraft:

Apple - «Supplier Responsibility Progress Report» -- <https://www.supplychainreports.apple/home/default.aspx>

Samsung - «Sustainability Report» - Samsung -

https://www.samsung.com/global/sustainability/media/pdf/Samsung_Electronics_Sustainability_Report_2023_ENG.pdf

Er virksomheten leverandør til offentlig sektor?

Nei

Mål og fremdrift

Prosessmål og fremdrift i rapporteringsåret

1

Mål: Internasjonalt påvirkningsarbeid for bedre lønns- og arbeidsvilkår fortsetter.

Status: Kontinuerlig.

2

Mål: Bærekraftig forretningspraksis er godt forankret i virksomhetene innen 2024

Innkjøpsrutine er endret, med presisering på å gjennomføre innkjøp i god tid. Dette for å unngå press på leverandører, som igjen kan presse sine ansatte.

Status: Det er også lagt inn en presisering på at Fellesforbundet så langt det er mulig skal forholde seg til faste leverandører, som viser evne og vilje til utvikling i sin leverandørkjede. Dette er forankret i ledelsen, og med avdelingsledere i 2024.

3

Mål: Vi har oversikt over prioritert risiko i vår leverandørkjede innen 2025

Vi er godt på vei til å få oversikt over risiko i store deler av vår leverandørkjede. Vår innkjøpsrutine er endret slik at vi skal få færre leverandører, med langvarig leverandørforhold å forholde oss til. Det er meningen at leverandørkjeden skal bli mer oversiktlig og forutsigbar med dette grepet.

Status: Mot slutten av 2024 begynte vi å bruke Etisk handel Norge sitt risikokartleggingsverktøy "Risktool" for å få bedre oversikt over risiko på landnivå, og for å kunne få oversikt til senere prioriteringer.

Videre må flere av våre varer inn i risikokartleggingsverktøyet, slik at vi kan gjøre enda bedre vurderinger for videre oppfølging.

Prosessmål for kommende år

1

Internasjonalt påvirkningsarbeid for bedre lønns- og arbeidsvilkår fortsetter

2

Styrke ansattes forståelse, og engasjement for Fellesforbundets forpliktelser knyttet til åpenhetsloven og etisk handel.

3

Arbeide for bedre lønns- og arbeidsvilkår i egen leverandørkjede, både nasjonalt og internasjonalt.

4

Øke kunnskap i egen bedrift om hvordan handlingsmønster ved innkjøp påvirker menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og klimautslipp i egen leverandørkjede.

1

Forankring av bærekraft i virksomheten

Forankring av ansvarlighet knyttet til bærekraftig forretningspraksis i virksomheten handler om å ha strategier, planer, relevante policyer og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger som er vedtatt av ledelsen. Disse bør omfatte hele virksomheten, samt virksomhetens leverandørkjede og forretningsforbindelser. Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes, og arbeidet med aktsomhetsvurderinger bør være en integrert del av virksomhetens forretningsdrift. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.fellesforbundet.no/globalassets/dokumenter/om-fellesforbundet/policy-fellesforbundet.pdf>

1.A.2 Hva sier virksomheten offentlig om sine forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø?

Fellesforbundets formål er å organisere arbeidstakere, og fremme deres lønns- og arbeidsvilkår.

Forbundet skal gjennom et nasjonalt og internasjonalt faglig og politisk engasjement, basert på ideen om den demokratiske sosialismen, sørge for økonomisk og sosial utjevning, gode og velfungerende velferdsordninger og levekår til beste for arbeidstakere uavhengig av kjønn, seksuell legning, etnisitet, livssyn, bosted og kulturell bakgrunn. (Fellesforbundets vedtekter)

Som innkjøpere er vi opptatt av riktig materiell, i riktig mengde, i riktig tilstand, på rett sted, til riktig tid, på riktige vilkår og til riktig kostnad.

Alle innkjøp av varer og tjenester skal fortrinnsvis skje gjennom virksomheter som har tariffestede lønns- og arbeidsvilkår.

Ved innkjøp av varer og tjenester skal det legges betydelig vekt på miljøhensyn og bærekraftig forretningspraksis.

Utover dette viser vi til vår innkjøpspolitikk, policy, uttalelser og prinsippprogram.

(<https://www.fellesforbundet.no/om-fellesforbundet/styrende-dokumenter/prinsipper-og-vedtekter/>)

1.A.3 Hvordan er policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Fellesforbundets policy ble revidert i 2023, og er publisert i interne og eksterne kanaler. Den er forankret i ledelsen. Det jobbes videre med forankring i organisasjonen.

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger organisert i virksomheten, forankret i interne retningslinjer og rutiner?

Avdeling for drift, sikkerhet og digitale tjenester (DSD) ved leder og rådgivere har ansvar for det daglige arbeidet med aktsomhetsvurderingene. DSD rapporterer til Forbundsleder som informerer styret.

DSD har pr i dag ansvar for oppfølging av Fellesforbundets leverandører, og for aktsomhetsvurderinger i leverandørkjeden.

1.B.2 Hvordan blir betydningen av virksomhetens aktsomhetsvurderinger konkretisert og tydeliggjort for de ansatte gjennom stillingsbeskrivelse (eller lignende), arbeidsoppgaver og insentivordninger?

Det er satt opp egen gruppe for arbeidet med Etisk handel og åpenhetsloven. Gruppen består av ansatte fra DSD, Samfunnspolitisk avdeling, organisasjonsavdelingen og staben. Gruppen har fullmakt til å utføre alle trinnene i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger, med forankring til ledelsen.

1.B.3 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurderinger?

Gruppen som er satt opp til arbeidet med Etisk handel og åpenhetsloven har jobbet sammen over tid, og utveksler erfaringer fra kurs og praksis. Det langsiktige arbeidet har gitt bedre forståelse og fremgang.

Det har vært et fora for Åpenhetsloven i regi av LO som Fellesforbundet har deltatt aktivt i.

I tillegg til god veiledning direkte fra kontaktperson i Etisk handel Norge, har Fellesforbundet deltatt på flere kurs og faglige oppdateringer i regi av Etisk handel i 2024:

- Risiko i egen leverandørkjede, hvordan kartlegge
- Ansvarlig innkjøpspraksis
- Kom i gang med klimarapportering
- Aktsomhetsvurderinger
- Risiko i egen leverandørkjede
- Åpenhetsloven og oppdateringer fra EU
- JETIs South Asia Forum
- Dobbel vesentlighetsanalyse
- Etisk handelkonferansen 2024
- Klimaregnskap

1.C. Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn, dyr og miljø forankret i strategier og handlingsplaner?

Dette er forankret i Fellesforbundets klimapolitikk og klimaplan, uttalelser fra landsmøtet 2023 og prinsippprogram som finnes på Fellesforbundets hjemmesider.

Fellesforbundets klimapolitikk:

<https://www.fellesforbundet.no/om-fellesforbundet/fellesforbundet-mener/klimapolitikk/>

Fellesforbundets klimaplan:

<https://www.fellesforbundet.no/globalassets/dokumenter/brosjyremateriell-utgitt-av-fellesforbundet/klimaplan-til-trykk-spreads.pdf>

Uttalelser fra Fellesforbundets landsmøte 2023:

<https://www.fellesforbundet.no/om-fellesforbundet/styrende-dokumenter/landsmote-2023/uttalelser/>

Fellesforbundets prinsippprogram 2023-2027:

<https://www.fellesforbundet.no/om-fellesforbundet/styrende-dokumenter/prinsipper-og-vedtekter/forbundets-prinsippprogram/>

1.C.2 Hvordan følges strategier og planer for bærekraftig forretningspraksis opp av ledelse og styre?

Fellesforbundets strategier og planer for ansvarlighet og bærekraftig forretningspraksis følges opp gjennom det daglige arbeidet, med bakgrunn i rapporteringer på ledermøter og forbundsstyremøter.

1.D Partnerskap og samarbeid med leverandører og forretningsforbindelser

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av bærekraftig forretningspraksis i møte med leverandører og forretningsforbindelser?

I alle møter med leverandører er ansvarlighet og bærekraft et fast tema på agendaen. I tillegg er dette et punkt i våre leverandøravtaler. Våre etiske retningslinjer legges ved nye avtaler. For leverandører i verdikjeder med særlig høy risiko ber vi om dokumentasjon på våre leverandørers arbeid med risikoen. Vi ber også om dokumentasjon, og tiltak der vi oppdager at det er ekstra stor risiko.

Fellesforbundets innkjøpspolitikk Fellesforbundet anser ansvarlig innkjøpspraksis som et av våre viktigste virkemidler i arbeidet for bærekraftig forretningspraksis. Vi skal tilpasse vår egen innkjøpspraksis slik at vi styrker, og ikke undergraver, leverandørers mulighet til å levere på kravene vi stiller for å sikre gode forhold for mennesker, samfunn og miljø.

Forbundet skal tilstrebe langvarige leverandørforhold med leverandører som viser særlig vilje og evne til å jobbe med positiv utvikling i leverandørkjeden.

Fellesforbundets hovedmål for innkjøp er å sikre nødvendige produkter og tjenester fra eksterne leverandører for å drive, vedlikeholde og administrere Fellesforbundets aktiviteter. Dette skal gjøres på best mulige vilkår både for Fellesforbundet og for vår verdikjede.

(<https://www.fellesforbundet.no/om-fellesforbundet/styrende-dokumenter/prinsipper-og-vedtekter/innkjopspolitik/>)

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

I 2024 erfarte vi at enkelte leverandører i vår leverandørkjede har kontroll ned til minste detalj i sin leverandørkjede. Disse leverandørene gir gode tilbakemeldinger på hvordan de følger opp våre oppfordringer til utviklingsarbeid.

Vi har også erfart at vi har leverandører som ikke har det vi forventer av dokumentasjon på sine hjemmesider, og som bruker lang tid på gi oss informasjon om varene i sin leverandørkjede. Dette gjelder også leverandører med risiko for brudd på menneskerettigheter, Fellesforbundet legger ekstra press på svar fra disse leverandørene.

Våre erfaringer viser hvor viktig det er å ha kontroll på alle ledd i leverandørkjeden. Fellesforbundet har utviklet sin innkjøpsrutine og strategi for å få bedre kontroll, og har etter kort tid sett positive resultater.

Generelt er det utfordrende for en liten innkjøper som Fellesforbundet er, å komme i posisjon til påvirkning av store merkevarer. Dette gjelder særlig innenfor varekategorier der det er få, men store tilbydere på verdensbasis.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning/ skade, på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert i leverandørkjeden og gjennom forretningsforbindelser. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av interessenter, spesielt påvirkede parter, er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 List opp prioritert risiko for potensiell og/ eller faktiske negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert risiko	Relatert tema	Geografi
Risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter innen varetransport	Tvangsarbeid Barnearbeid Lønn Arbeidstid Regulære ansettelser	Globalt
Co2 avtrykk i forbindelse med korte leveringsfrister	Miljø Drivhusgasser Energi	Globalt
Risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter i forbindelse med reisevirksomhet	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelser	Globalt
Co2 avtrykk i forbindelse med reisevirksomhet	Miljø	Globalt

Risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter i forbindelse med produksjon av varer til eget forbruk.

Tvangsarbeid
Fagorganisering og kollektive forhandlinger
Barnearbeid
Diskriminering
Brutal behandling
Helse, miljø og sikkerhet
Lønn
Arbeidstid
Regulære ansettelser
Marginaliserte befolkningsgrupper

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Beskriv: a) virksomhetens rutiner for kartlegging og identifisering av risiko og hvordan den risikoen ble identifisert og prioritert b) eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i kartleggingen (produktgrupper, egne produkter, avdelinger eller lignende) og hvorfor c) hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert d) om det er identifisert områder hvor det er manglende informasjon for å vurdere risiko og hvordan dere vil gå frem for å få mer informasjon om dette.

a)

For å kartlegge risiko har Fellesforbundet valgt å benytte seg av et risikokartleggingsverktøy fra Etisk handel. Varer og varegrupper legges inn i et skjema, og gir oss mulighet til å prioritere risiko på bakgrunn av vurderingene fra dette verktøyet, sammen med informasjon vi finner i CRC risk check. Høy risiko der Fellesforbundet har reel påvirkningsmulighet blir prioritert. Valgte risikoområder blir lagt inn i intern «Handlingsplan for aktsomhetsvurderinger».

Risikokartlegging gjennomføres fortløpende. Kartlegging av en leverandør gjelder i utgangspunktet for ett år, med mindre vi oppdager endret risiko. Det gjøres løpende stikkprøver på om kartleggingen er oppdatert. Kartlegging skjer alltid ved nye forretningsforbindelser, eller ved informasjon om vesentlige endringer hos en av våre forretningsforbindelser.

b) Fellesforbundet har en investeringsstrategi for forvaltning og investeringer, med egne fondsforvaltere. Dette har ikke vært risikovurdert av gruppa som har gjort risikovurderinger for innkjøp av varer og tjenester.

c) Informasjon fra våre faste leverandører av varer og tjenester blir som hovedregel innhentet gjennom egenerklæring fra hver virksomhet der de sender inn data som vi bruker til aktsomhetsvurderinger. Vi har også faste leverandørmøter med våre største leverandører. Det gjøres en bakgrunnssjekk på nye leverandører. I bransjer og varegrupper med kjent høy risiko blir informasjon også hentet gjennom kilder i Etisk handel sitt kartleggingsverktøy.

Mange av våre innkjøp er sporadiske små innkjøp direkte fra butikker. Her gjøres en risikovurdering der sammenlignbare butikker settes opp mot hverandre, ut ifra informasjon de selv legger ut på nett. Vi ser også på om vi kan finne tariffavtale i den lokale butikken. Foretrukne butikker blir lagt inn som foretrukne til småinnkjøp i vår innkjøpsportefølje.

d) Fellesforbundet har oppdaget leverandører og underleverandører som ikke er villige til å svare grundig og åpent på informasjonen vi ønsker for å få gjort vårt arbeid med aktsomhetsvurderinger. Leverandører i førsteledd har hatt tett oppfølging over en periode til vi mottok informasjonen vi trenger for videre arbeid med risiko.

Arbeidet med store underleverandører er noe mer komplisert, da Fellesforbundet er en liten kunde i disse bedriftene er minimal. Det jobbes videre med førsteleverandører, med krav om at de kan presse på for mer åpenhet i sin kjede, med våre underleverandører.

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 Beskriv annen risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø som ble identifisert men ikke prioritert, og hvordan disse er håndtert

I forbindelse med opptøyene i Bangladesh ble det gjort utvidet kartlegging av hvilke varer vi mottar som har tilknytning til fabrikker i Bangladesh. Det ble funnet en liten tøytapp på en glidelås på en av våre profiljakker, som er laget på fabrikk i Bangladesh. I 2024 ble det kun tatt ut tre jakker av denne typen, jakkene er ikke lenger en del av vårt sortiment. Vår leverandør på profilartikler har på generell basis fulgt opp, og på en god måte svart ut hvordan de jobber med risikoen på sin fabrikk i Bangladesh. Dette følges ikke videre opp.

Det er kjent risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, samfunn, miljø og dyr i forbindelse med innkjøp av elektronisk utstyr som PCer og mobiltelefoner. Vi har byttet leverandør på PC for å unngå å bruke leverandør med fabrikk på okkupert landområde.

Fellesforbundet har endret sin mobilpolicy der ansatte blir oppmuntret til å beholde sine mobiltelefoner over en lengere periode, enn tidligere. Utover dette kommer vi ikke til å prioritere risikoen for innkjøp av mobiler og PCer i 2025. Vi har liten økonomi i de store selskapene, slik at vi har liten reel påvirkningskraft. Denne risikoen blir med oss til vurdering ved en senere anledning.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte. Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres. Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stanse, forebygge eller redusere

3.A.1 Beskriv mål og status for de tiltakene virksomheten har iverksatt for å redusere prioritert risiko

	Risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter innen varetransport
Overordnet mål :	Arbeide for bedre lønns- og arbeidsvilkår i egen leverandørkjede, både nasjonalt og internasjonalt.
Status :	I 2024 har Fellesforbundet oppnådd gode forhandlinger på medlemmers vegne. Fellesforbundets medlemmer er arbeidstakere i flere av Fellesforbundets største innkjøpskjeder som for eksempel transport, hotell og restaurant, flykabin, flymekanikere og flyarbeidere, tekstil og konfeksjon, arbeidstakere med tilrettelagt arbeid. Fellesforbundet har i 2024 påvirket til endringer i lovverket som påvirker mennesker i utsatte yrker, positivt. Fellesforbundet er aktiv deltaker i IndustriALL Global Union, en internasjonal fagforeningsføderasjon som representerer arbeidere innen gruve-, energi- og produksjonssektorer over hele verden. Gjennom medlemskapet i IndustriALL, samarbeider Fellesforbundet med andre fagforeninger globalt for å fremme arbeidstakernes rettigheter, bedre arbeidsforhold og styrke fagforeningsbevegelsen internasjonalt. Fellesforbundet bidrar til IndustriALLs arbeid ved å dele erfaringer, delta i kampanjer og støtte internasjonale solidaritetsaksjoner. Dette samarbeidet hjelper til med å bygge en sterkere global fagforeningsbevegelse som kan møte utfordringene i en stadig mer globalisert økonomi.
Mål i rapporteringsåret :	Gi våre leverandører mulighet til å produsere, og levere varer og tjenester uten risiko for brudd på menneskerettigheter.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

Fellesforbundet arbeider aktivt for et solid lovverk for hele, faste stillinger og direkte ansettelser i bedriftene. Dette er relevant for flere av våre organiserte arbeidere, som også er en del av vår leverandørkjede, for eksempel innenfor varetransport og reiseliv.

(<https://www.fellesforbundet.no/lonn-og-tariff/arbeidsvilkar/innleie/>) (<https://www.fellesforbundet.no/aktuelt/nyheter/2025/nok-en-seier-i-retten/>)

Varebiltransport har lenge vært en bransje preget av en del useriøsitet og sosial dumping. Fellesforbundet her derfor lenge kjempet for løyvekrav for varebilsjåfører. Fra og med 1. januar 2026 blir det krav om løyve for sjåfører som kjører varebil mellom 2,5 og 3,5 tonn.

Det betyr at sjåførene må avlegge eksamen som dokumenterer fagkompetanse for eksempel innen yrkestransport- og veitrafikkregelverket, arbeidsmiljølovgivningen, kjøreatferd og trafikk sikkerhet og HMS.

(<https://www.fellesforbundet.no/aktuelt/nyheter/2025/regjeringen-innforer-loyvekrav-for-varebiler/>)

Fellesforbundets har laget ny innkjøpsstrategi der det er tydeliggjort viktigheten av å bestille i god tid, for å unngå tidspress på å ferdigstille produkter, og på frakt. Det er en forventning om at innkjøpere handler etter innkjøpsstrategien, for å minke risiko for brudd på arbeidstakerrettigheter og menneskerettigheter.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Faste og direkte heltidsstillinger vil som være hovedregel en styrke arbeidsfolks rettigheter, og et solid stillingsvern. Målet er et trygt og godt arbeidsliv for alle.

Løyvekrav for varebilsjåfører forventes å styrke det seriøse arbeidslivet, også i en del av transportbransjen som mer eller mindre har vært uregulert. Det forventes likere konkurransevilkår og sørger for at de som jobber i bransjen har arbeidsvilkår som er i tråd med norske standarder og verdier. Det er bra for den enkelte arbeidstaker, og for arbeidslivet i stort

Med å forvente at våre innkjøpere planlegger innkjøp i god tid, ønsker vi unngå å bidra til press på levering i hele leverandørkjeden. Vi vet at press på grunn av korte frister kan bidra til tvang, økt arbeidsmengde og økt arbeidstid uten at dette nødvendigvis kompenseres.

	Co2 avtrykk i forbindelse med korte leveringsfrister
Overordnet mål :	Bærekraftig forretningspraksis er forankret i virksomheten i 2024.
Status :	Innkjøpsrutine er endret, med presisering på å gjennomføre innkjøp i god tid, slik at forsendelsen kan fraktes på en mer miljøvennlig måte. Fellesforbundet er representert, og støtter påvirkningsarbeid på flere plan, innenfor flere bransjer som påvirker våre leverandører.
Mål i rapporteringsåret :	Gi våre leverandører mulighet til å levere varer på en bærekraftig måte. Økt bruk av seriøse leverandører innen transport.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

Arbeidet med bevisstgjøring av en god innkjøpsprosess er startet, og skal videreføres i 2025.

Her er blant annet fokus på:

- Viktigheten av å planlegge innkjøp og gjennomføre bestillinger med gode tidsfrister.
- Viktigheten av å gjennomføre større innkjøp gjennom våre faste leverandører.
- Arbeidet med portefølje for faste leverandører som skal være enkel å slå opp i, slik at ansatte kan gjøre gode valg for innkjøp, med leverandører vi stoler på.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Ved god planlegging og å gi leverandører mulighet til å levere når varen er klar, ønsker vi å oppnå at varen sendes med andre forsendinger til samme leverandør. Dette anser vi kan bidra til mer miljøvennlig varetransport, enn om vi bestiller med korte tidsfrister der én og én vare blir sendt.

Porteføljen skal gi oss mulighet til et gjensidig leverandørforhold over tid, der vi samarbeider om verdikjeden og kan stille krav til våre første ledd om å påvirke videre nedover i kjeden. Våre leverandører har større mulighet til å påvirke i sine kjeder, enn vi har. Intensjonen er at Fellesforbundet kan bidra til påvirkning over tid, ved å samarbeide med leverandører om å stille krav videre.

	Risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter i forbindelse med reisevirksomhet
Overordnet mål :	Arbeide for bedre lønns- og arbeidsvilkår i egen leverandørkjede, både nasjonalt og internasjonalt.
Status :	I 2024 har Fellesforbundet oppnådd gode forhandlinger på medlemmers vegne. Fellesforbundet har også påvirket til endringer i lovverket som påvirker mennesker i utsatte yrker positivt.
Mål i rapporteringsåret :	Påvirke til lovgivning som styrker arbeidstakers rettigheter. Økt bruk av seriøse leverandører innen transport. Flere av våre leverandører skal ha tariffavtale.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

En stor del av vår leverandørkjede er innen reiseliv, og Fellesforbundet er stolte av å ha stor påvirkningskraft i flere ledd i denne bransjen:

Resultatet av tariffoppgjøret mellom Fellesforbundets kabinansatte og NHO luftfart ga medlemmene et solid lønnsloft, mer helgefri og anstendige matpauser.

(<https://www.fellesforbundet.no/aktuelt/nyheter/2024/kabinoppgjor/>).

Fellesforbundet har vært med på å utarbeide forslag til ny regulering av drosjenæringen. Formålet med reguleringen er blant annet å bidra til ryddige arbeidsforhold, bedre vern for forbrukere, legge til rette for hvit økonomi, like konkurransevilkår, og trygghet for sjåførene og passasjerene.

(<https://www.fellesforbundet.no/aktuelt/nyheter/2024/nou---drosjenaringen/>).

I løpet av 2025 skal Fellesforbundet kartlegge seriøsiteten til drosjeselskaper, i de byene i Europa vi har flest reiser til. Om mulig oppfordres ansatte til å velge drosje fra seriøse tilbydere.

Det blir lagt ut en oppfordring om å bruke hoteller med gode arbeidsvilkår også i på reise utenfor Norge, arbeidet med å kartlegge og gjøre noen anbefalinger er i gang. Dette er et krevende arbeid, der det ikke er entydig hvordan vi skal få riktig informasjon i bransjen. Arbeidet blir å finne måter å få god informasjon på, og å holde informasjonen oppdatert. Vi må begynne med byer/land vi reiser mye til, og jobbe oss gradvis utover.

Innfor overnattings-, serverings- og cateringbransjen har Fellesforbundet sikret at allmenngjøringsforskriften er utvidet med minstelønnsbestemmelser også for de under 16 år. Dette ved at det ble gjort endringer i tariffbestemmelsene i Riksavtalen under hovedoppgjøret i 2024.

Arbeidet med å organisere bransjen fortsetter og både tariffdekningen og medlemstallet har vært økende gjennom fjoråret.

Som ledd i å sikre at allmenngjøringsforskriften (lov som har som formål å sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkårene som norske arbeidstakere har) følges opp ute i kommunene vedtok landsmøtet at man skal jobbe politisk for å sikre at krav om allmenngjort lønn skal være et av vilkårene for å få tildelt skjenkebevilgning. Fellesforbundet har også bidratt til endret praksis når arbeidstilsynet utfører tilsyn ved bedriftene i bransjen. Nå vil det bli samlet inn data på bruken av gjennomsnittsberegning og digitale timelister.

Videre har Fellesforbundet jobbet aktivt opp mot lovgiver for å bidra til endringer i arbeidsmiljøloven som gir arbeidstakere større forutsigbarhet om bedriften benytter seg av gjennomsnittsberegning av arbeidstiden. Gjennom LO felleskapet har vi også jobbet for å sikre tilsynet nye virkemidler for å hindre arbeidslivskriminalitet. praktisk politikk har dette ført til vedtak som ivaretar dette i flere norske kommuner ved revidering av de alkoholpolitiske handlingsplanene.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Fellesforbundet skal fortsette å jobbe for arbeidere i norsk reiseliv, og har tro på at enhver positive endring for våre medlemmer forplanter seg til å gjelde flere.

	Co2 avtrykk i forbindelse med reisevirksomhet
Overordnet mål :	Bærekraftig forretningspraksis er forankret i virksomheten i 2024.
Status :	Arbeidet med å skape en holdning hos hver enkelt ansatt i forhold til hvilke valg de kan gjøre, har startet. Det er viktig å få frem at alle kan bidra med litt hver for å å minke vårt CO2 avtrykk i forbindelse med reiser. Arbeidet fortsetter i 2025. Fellesforbundet er aktive bidragsytere i påvirkningsarbeid mot en mer miljøvennlig omstilling, i ulike bransjer også innenfor reisevirksomhet.
Mål i rapporteringsåret :	Mer miljøvennlig reisevirksomhet uten at det påvirker vårt arbeid. Reduserer matsvinn på kurs og konferanser

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

Planlegge for flere møter i samme reise, fremfor flere reiser.
 Velge miljøvennlige alternativer når mulig.
 Bevisstgjøring på hvordan ansattes egne valg og rutiner kan bidra til den positiv utvikling.
 Det skal utarbeides en egen "reiseguide" som beskriver nyttige små, og store tiltak for å nå reise mer miljøvennlig.
 Bestille håndmat, i stedet for buffet siste dag på konferanser. Bestille mat som kan gis videre til veldedige organisasjoner, ved et overskudd.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Det er ønskelig at vi i Co2 rapportene fra vårt reisebyrå, og i eget klimaregnskap skal se nedgang på utslipp av Co2 ved neste rapportering.
 Det jobbes med å utarbeide en "reiseguide" for å gjøre enkeltpersoner mer beviste sine reisevaner, og hvordan de kan påvirke arbeidstakerrettigheter, miljø og klima med enkle grep.

	Risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter i forbindelse med produksjon av varer til eget forbruk.
Overordnet mål :	Påvirke til lovgivning som styrker arbeidstakers rettigheter
Status :	Fellesforbundet har deltatt i høringsrunder, arbeidsgrupper og drevet aktivt påvirkningsarbeid mot politiske miljøer. Fellesforbundet har flere verv i organisasjoner som jobber for å bedre menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, både nasjonalt og internasjonalt.
Mål i rapporteringsåret :	Foreslå konkrete endringer i lovverket. Delta aktivt i høringsrunder. Aktivt påvirkningsarbeid mot politiske miljøer.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

Fellesforbundet bidrar som medlem av Industri All, og med representanter i arbeidsgrupper. På denne måten ønsker vi å delta på et større utviklingsarbeid rundt flere bransjer. De fleste av bransjene Industri All jobber mot er involvert i vår leverandørkjede på en eller annen måte. Ansvarlig opphugging av skip, Shipbreaking-prosjektet treffer vårt behov for transport av råvarer til våre produkter, og frakt av produkter vi er forbrukere av. Fellesforbundet er forbrukere av blant annet elektronikk i forbindelse med arbeidet vårt. Fellesforbundet er også forbrukere av profilartikler som innebærer klær, eller produkter av plast, stål, elektronikk med mer.

(<https://www.industrialall-union.org/winning-matters-our-union-wins-in-2024-give-us-hope-for-the-future>)

(<https://www.industrialall-union.org/>)

(<https://shipbreakingplatform.org/platform-publishes-list-2024/>)

I forbindelse med utmerkelser og kontorutstyr utvinnes papir og annet trevirke i vår leverandørkjede. I forbindelse med skogsarbeideres sikkerhet har Fellesforbundet i 2024 påvirket til ny ILO konvensjon for HMS- skogbruk. I dette arbeidet hadde Fellesforbundet fokus på sikker terrengkjøring med skogkjøretøy, da det er en del ulykker ved velting av ATV. Fellesforbundet fikk gjennomslag for at ATV-er skal ha veltebøyle og sikkerhetssele. Det er også vedtatt hvilebuer som er oppvarmede i kalde strøk og avkjølte i varme strøk.

(<https://www.ilo.org/resource/other/draft-code-practice-safety-and-health-forestry-work-revised-version-1998>)

Representant fra Fellesforbundet sitter i styret for skogbrukets verdiskapningsfond, der deles det ut midler til opplæring av sikkert skogbruk, som sikkerhet ved kjøring av ATV. Det arbeides også for bedre muligheter for kommunikasjon i områder uten mobildekning, for å sikre at skogsarbeidere får tak i hjelp ved behov.

Representant fra Fellesforbundet sitter i styret i PEFC - miljø i norsk skogbruk. I 2024 har det i samarbeid med miljøvernorganisasjoner vært jobbet med strengere retningslinjer for miljøhensyn ved avvirkning av skog.

(<https://www.pefc.no/vare-standarder/norsk-pefc-skog-standard>)

Fellesforbundet er medlem av European Federation of Building and Woodworkers (EFBWW), og deltar aktivt i føderasjonens arbeid på europeisk nivå. EFBWW jobber for økt seriøsitet og bedre arbeidsvilkår i byggebransjen. Dette skjer gjennom påvirkningsarbeid mot EUs organer, partssamarbeid på europeisk nivå, informasjonsarbeid og kampanjer. I løpet av det siste året har det særlig vært oppmerksomhet rettet mot «subcontracting», behovet for å begrense antall ledd i kontraktkjedene i offentlige anskaffelser og vilkårene for utsendte arbeidstakere.

(<https://www.efbww.eu/news/revision-of-the-public-procurement-directives-must-support-fair/4257-a>)

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Arbeidene som gjøres på disse områdene er langsiktige, og tar to skritt frem og ett tilbake. Fellesforbundet deltar alle steder det er mulighet for å påvirke til bedring av menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Dette skal vi fortsette med, og dermed ta små seire om gangen.

3.B Andre tiltak for å håndtere risiko for negativ påvirkning/skade

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Fellesforbundet ser alltid om vi har utstyr som kan gjenbrukes fremfor å kjøpe nytt.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Fellesforbundets klimapolitikk:

<https://www.fellesforbundet.no/om-fellesforbundet/fellesforbundet-mener/klimapolitikk/>

Fellesforbundets klimaplan:

<https://www.fellesforbundet.no/globalassets/dokumenter/brosjyremateriell-utgitt-av-fellesforbundet/klimaplan-til-trykk-spreads.pdf>

Uttalelser fra Fellesforbundets landsmøte 2023 s.16 - Fremtidsrettet klimavennlig produksjon, s.18 En helhetlig samferdsels- og transportpolitikk for bærekraftig verdiskaping. s.22 Strøm - en strategisk ressurs:

<https://www.fellesforbundet.no/om-fellesforbundet/styrende-dokumenter/landsmote-2023/uttalelser/>

Fellesforbundet bruker leverandører med et fokus på lavt klimaavtrykk.

Det utarbeides for tiden en guide til lå reise smartere og mer bærekraftig. Dette arbeidet er forventet ferdig i løpet av 2025.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis

Leverandører har tariffavtale, eller er villig til å inngå tariffavtale dersom ansatte ønsker det. Ved mangel på tariffavtale søker vi ordnede arbeidsforhold på andre måter.

En tariffavtale regulerer forhold som lønn, arbeidstid, ferie, permisjoner og stillingsvern på arbeidsplasser.

Tariffavtalene sikrer ansatte et forutsigbart og trygt arbeidsliv.

Leverandører bør ha gjennomført en revisjon utført av en tredjepart i løpet av det siste året, eller være villig til å gjøre det.

Leverandører har oppgitt en kontaktperson for oppfølging av samarbeidet om aktsomhetsvurderinger og retningslinjer for leverandører.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Vi har policy om holdbare materialer og riktig utstyr til riktig tid.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Vi søker tariffavtaler og ordnede arbeidsforhold.

Dette er en av våre hovedoppgaver. Våre avdelinger reiser ut til bedrifter, snakker med potensielle medlemmer.

For å få på plass en tariffavtale må vi få på plass et representativt medlemsgrunnlag.

Gjennom vårt internasjonale arbeid støtter vi opp under dette arbeidet til våre søsterforbund. Det søkes kompetanse og erfaringsutveksling på tvers av landegrenser. Rekruttering og organisering er et stort tema på møtene.

3.B.6 Bidrag til utvikling, kompetanseheving og opplæring internt og av leverandører og arbeidere i leverandørkjeden

Vi har uteapparater som aktivt oppsøker arbeidsplasser og leverandører som ikke har tariff, eller organiserte arbeidstakere.

3.B.7 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Alle ansatte må skrive under på etiske retningslinjer ved ansettelser, der står blant annet dette:

Alle former for bestikkelser er uakseptabelt, så som bruken av alternative kanaler for å sikre illegitime private eller arbeidsrelaterte fordeler til kunder, agenter, kontraktører, leverandører eller deres tilsatte samt offentlige tjenestemenn/-kvinner.

Fellesforbundet arbeider aktivt med å påvirke regelverk og støtte organiseringsarbeid, både på nasjonalt og internasjonalt nivå.

3.B.8 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ påvirkning

I det store bildet er Fellesforbundet en liten kunde for hver enkelt tilbyder av varer og tjenester. Vårt påvirkningsarbeid handler i stor grad om å jobbe med forbedringer som kommer hele bransjen til gode. Ved å støtte arbeidet som gjøres av Industri All i tekstilbransjen, påvirker vi i større grad menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter på fabrikker, enn vi for eksempel vil klare på en fabrikk som årlig produserer 50 jakker for oss. Dette gjelder også for skogbruk i forbindelse med papirindustri, for metall, transport og for hotell og reiseliv.

I tillegg til nettverk i forbindelse arbeidstakerrettigheter og menneskerettigheter har Fellesforbundet deltatt i nettverk for rettferdig overgang til en mer bærekraftig og miljøvennlig produksjon, i flere bransjer. Også her har Fellesforbundet mer påvirkningskraft på lover, regler og strategier, enn som en liten kunde i én fabrikk.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger. Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre. Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåkning og evaluering

4.A.1 Beskriv a) hvem som har ansvar for å overvåke effekten og resultatene av tiltak iverksatt og hvordan dette gjennomføres i praksis, b) hvem som har ansvar for å evaluere arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og hvordan dette gjennomføres i praksis

Avdeling for drift sikkerhet og digitale tjenester har ansvar for arbeidet med åpenhetsloven og Etisk handel. Avdelingen har også ansvar for arbeid med aktsomhetsvurderinger, evaluering av tiltak, implementering i forbundet, og for gjennomføring av leverandørmøter. I dette arbeidet er det en rådgiver i avdelingen som driver det daglige arbeidet, med hjelp fra nestleder i samfunnspolitisk avdeling og en rådgiver i forbundsledelsens stab.

4.A.2 Beskriv hvordan dere sannsynliggjør og/ eller måler effekten av tiltak for å redusere risiko

Bedrifter med tariffavtale har ofte mer ordnede forhold for arbeidstakere enn bedrifter uten tariffavtale. Tariffavtale sikrer blant annet den femte ferieuka og overtidstillegg.

Flere har fått faste jobber direkte i bedriftene, etter at regjering strammet inn regelverket for midlertidig ansettelser og innleie, noe Fellesforbundet har støttet.

(<https://www.fellesforbundet.no/aktuelt/nyheter/2024/tusenvis-har-fatt-faste-jobber/>).

A man with glasses and a light blue shirt is looking down at a clipboard in a warehouse setting. In the background, there are high industrial shelving units filled with cardboard boxes. The lighting is bright, typical of a warehouse.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Virksomheten skal kommunisere offentlig om relevante styringsdokumentet knyttet til aktsomhetsvurderinger, eksempelvis policyer, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Kommunikasjonen bør inkludere hvordan risikoen er avdekket og håndtert, samt hvilke effekter man oppnådde av tiltakene/aktivitetene. Etter åpenhetslovens §4 skal virksomheter som er omfattet årlig offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger.

5.A. Kommunisere eksternt

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer med berørte interessenter om håndteringen av negativ påvirkning/skade

Der det gjennom aktsomhetsvurderinger, eller på andre måter kommer frem at Fellesforbundet har vært del i negativ påvirkning i sin leverandørkjede skal dette kommuniseres med berørte interessenter. Den som har ansvar for innkjøpet, eller avtalen har ansvaret for å kommunisere med vår kontaktperson på leverandørsiden. Det stilles forventning til våre leverandører at de kommuniserer med sine underleverandører på vegne av Fellesforbundet, der det er nødvendig.

5.A.2 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Fellesforbundet kommuniserer som hovedregel offentlig rundt eget arbeid med kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade gjennom en grundig redegjørelse etter lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven) og klima. Redegjørelsen er skrevet i Etisk handels rapportssystem og offentliggjøres på Fellesforbundets hjemmesider innen 30. juni hvert år. Se footer - redegjørelse etter åpenhetsloven - <https://www.fellesforbundet.no/>

5.A.3 Beskriv virksomhetens rutine for å ivareta og besvare eksterne henvendelser relatert til informasjonskravet pålagt virksomheter under åpenhetsloven.

Redegjørelse offentliggjøres innen 30. juni hvert år.

Vi oppfordrer våre ansatte, medlemmer, og andre, til å varsle om brudd på våre retningslinjer og rutiner, og generelt om handlinger som kan ha negativ påvirkning på mennesker, vår organisasjon, samfunn og klima. Dette kan gjøres ved å ta kontakt med Forbundet gjennom vår epostadresse: post@fellesforbundet.no, eller gjennom vår offentlige varslingskanal.

Alle henvendelser blir sendt til kontaktperson for Etisk handel og åpenhetsloven, som svarer med bakgrunn i lovens krav til informasjon.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø håndteres skaden gjennom å sørge for gjenoppretting, eller samarbeide om gjenoppretting. Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert.

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser

Fellesforbundet skal gjennomføre aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis. Det vil si: Gjøre egne risikokartlegginger av negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, og stanse, forebygge og redusere slik påvirkning. Tiltakene overvåkes og vurderes effekten av, og kommuniseres til de berørte. Der våre aktiviteter forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning på mennesker, samfunn eller miljø skal vi stanse denne aktiviteten, og vi vil søke å gjenopprette skaden. Der leverandøren er ansvarlig for den negative påvirkningen/skaden er leverandøren også ansvarlig for gjenoppretting.

Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Fellesforbundet erkjenner at det gjennom våre innkjøp av varer og tjenester er risiko for at vi bidrar til negativ påvirkning av menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, klima og dyrevelferd.

I 2024 ble det ikke oppdaget noen direkte tilfeller som krevde gjenoppretting. Vi oppdaget kun én sak som ble undersøkt nærmere. I dette tilfellet hadde vi kjøpt to jakker, som inneholdt en liten detalj fra en fabrikk i et risikofylt område. Det ble ikke avdekket noen spesiell risiko i denne ene fabrikk. I dette tilfellet stoppet vi videre innkjøp/salg av denne jakken, og ba om en redegjørelse for hvordan vår leverandør håndterer risiko i dette området. Vår leverandør har svart utfyllende, innenfor forventet svartid.

6.B Sikre tilgang til klagemekanismer

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at ansatte og andre interessenter, spesielt påvirkede arbeidere og lokalsamfunn har tilgang til varslingskanaler og klagemekanismer

Vi har flere lokale avdelinger og regioner i alle fylker, som jobber med dette til daglig. Der kan enhver arbeidstaker som er organisert ta kontakt for støtte i saker med negativ påvirkning. Enhver arbeidstaker innenfor våre faggrupper kan organisere seg.

Enhver arbeidstaker i fellesforbundet har også individuelt ansvar for varsling ved brudd på etiske retningslinjer på egen arbeidsplass som for eksempel ved korrupsjon. Det er mulig å varsle til et sentralt varslingsutvalg: <https://www.fellesforbundet.no/om-fellesforbundet/styrende-dokumenter/prinsipper-og-vedtekter/varsling-og-etiske-retningslinjer/>

Kontaktinformasjon:

Fellesforbundet
Monica Svang Pedersen, rådgiver DSD
post@fellesforbundet.no

etiskhandel.no

Verifikasjon

Transaksjon 09222115557545338854

Dokument

Fellesforbundet

Hoveddokument

44 sider

Initiert på 2025-04-28 12:29:22 CEST (+0200) av Etisk handel Norge (EhN)

Ferdigstilt den 2025-05-22 09:21:09 CEST (+0200)

Initiativtaker

Etisk handel Norge (EhN)

info@etiskhandel.no

Underskriverne

Jørn Eggum Forbundsleder (JEF1) jorn.eggum@fellesforbundet.no Signert 2025-05-06 07:10:06 CEST (+0200)	Kine Asper Vistnes Nestleder (KAVN) kine.asper@fellesforbundet.no Signert 2025-04-29 16:41:57 CEST (+0200)
Anne Marie Andersen Forbundsstyret (AMAF) annemandersen64@gmail.com Signert 2025-04-29 07:36:26 CEST (+0200)	Arild Håvik Forbundsstyret (AHF) arild.havik@fellesforbundet.org Signert 2025-04-29 06:28:31 CEST (+0200)
Bjørn Sigurd Svingen Forbundsstyret (BSSF) bss@fellesforbundet.org Signert 2025-05-15 14:52:27 CEST (+0200)	Børge Henrik Ånesen Forbundsstyret (BHÅF) borge.anesen@fellesforbundet.org Signert 2025-04-28 12:36:29 CEST (+0200)
Cecilie Søllesvik Forbundsstyret (CSF) cecilie.sollesvik@fellesforbundet.org Signert 2025-05-05 10:22:59 CEST (+0200)	Christian Berg Forbundsstyret (CBF) christian.berg@afgruppen.no Signert 2025-05-20 17:38:05 CEST (+0200)
Christian Justnes Forbundssekretær (CJF) christian.justnes@fellesforbundet.no Signert 2025-04-28 14:47:38 CEST (+0200)	Clas Haarek Delp Forbundssekretær (CHDF) clas.delp@fellesforbundet.no Signert 2025-04-28 13:41:26 CEST (+0200)
Dag-Einar Sivertsen Forbundssekretær (DSF) dag-einar.sivertsen@fellesforbundet.no Signert 2025-04-28 13:20:02 CEST (+0200)	Eirik Svensson Forbundsstyret (ESF) eirik.svensson@fellesforbundet.org Signert 2025-04-28 15:32:05 CEST (+0200)
Endre Lie Faglig sekretær (ELFs) endre.lie@fellesforbundet.no Signert 2025-04-28 12:58:49 CEST (+0200)	Halvor Been Forbundsstyret (HBF) hbeen@onesubsea.com Signert 2025-05-07 15:14:16 CEST (+0200)
Hege Skulstad Espe Forbundssekretær (HSEF) hege.espe@fellesforbundet.no Signert 2025-04-28 14:29:23 CEST (+0200)	Jane Handelsby Konsulent (JHK) jane.handelsby@fellesforbundet.no Signert 2025-04-28 12:54:21 CEST (+0200)

Verifikasjon

Transaksjon 09222115557545338854

Joachim Espe Forbundssekretær (JEF2) joachim.espe@fellesforbundet.no <i>Signert 2025-05-05 11:04:38 CEST (+0200)</i>	John Erik Molin Forbundsstyret (JEMF) john.erik.molin@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-04-29 08:20:15 CEST (+0200)</i>
Jorge Alex Dahl Forbundsstyret (JADF) jorge@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-04-28 13:49:00 CEST (+0200)</i>	Julie Wilhelmsen Julie Wilhelmsen Forbundsstyret (JWJWF) leder.avd074@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-04-30 10:44:52 CEST (+0200)</i>
Jørn Inge Hestnes Forbundsstyret (JIHF) jorn.inge.hestnes@vard.com <i>Signert 2025-04-28 15:44:12 CEST (+0200)</i>	Kenneth Olderøien Forbundsstyret (KOF) kenneth.olderoien@backe.no <i>Signert 2025-04-28 15:16:58 CEST (+0200)</i>
Kyrre Næstby Forbundsstyret (KNF) kyrre.nastby@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-04-28 13:25:13 CEST (+0200)</i>	Mikkel Krogstad Forbundsstyret (MKF) mikkelkrogstad@gmail.com <i>Signert 2025-04-28 12:30:35 CEST (+0200)</i>
Nils Helge Slethei Forbundsstyret (NHSF) nils.helge.slethei@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-05-18 10:30:32 CEST (+0200)</i>	Oskar Lindøe Forbundsstyret (OLF) oskar.lindoe@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-05-16 08:57:53 CEST (+0200)</i>
Pål Aronsen Forbundsstyret (PAF) pal.aronsen@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-05-02 11:05:48 CEST (+0200)</i>	Richard Storevik Forbundsstyret (RSF1) richard.storevik@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-04-29 07:50:13 CEST (+0200)</i>
Roald Stykket Forbundsstyret (RSF2) roald.stykket@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-04-28 13:33:30 CEST (+0200)</i>	Rune Rafdal Forbundsstyret (RRF) rune.rafdal@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-05-05 22:43:38 CEST (+0200)</i>
Steffen Høiland Forbundssekretær (SHF1) steffen.hoiland@fellesforbundet.no <i>Signert 2025-04-28 13:53:44 CEST (+0200)</i>	Ståle Knoff Johansen Forbundsstyret (SKJF) stale.johansen@akersolutions.com <i>Signert 2025-05-04 17:01:19 CEST (+0200)</i>
Ståle Lund Forbundsstyret (SLF) stale.lund@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-04-28 15:01:16 CEST (+0200)</i>	Terje Lund Forbundsstyret (TLF) terje.lund@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-05-07 12:26:17 CEST (+0200)</i>
Tommy Rannov Nystad Forbundsstyret (TRNF) tommy.nystad@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-05-22 09:21:09 CEST (+0200)</i>	Torbjørn Granseth Forbundsstyret (TGF) granseth@live.no <i>Signert 2025-04-28 12:31:46 CEST (+0200)</i>
Vidar Andersen Forbundsstyret (VAF) vidar.andersen@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-04-28 16:38:02 CEST (+0200)</i>	Vidar Schei Forbundsstyret (VSF) vidar.schei@fellesforbundet.org <i>Signert 2025-04-28 12:36:07 CEST (+0200)</i>

Verifikasjon

Transaksjon 09222115557545338854

Terje Mathisen Forbundsstyret (TMF)

terjem2@gmail.com

Signert 2025-05-05 10:45:54 CEST (+0200)

Susann Hjertø Forbundsstyret (SHF2)

susann-larsen@hotmail.com

Signert 2025-04-28 12:57:23 CEST (+0200)

This verification was issued by Scrive. For more information/evidence about this document see the concealed attachments. Use a PDF-reader such as Adobe Reader that can show concealed attachments to view the attachments. Please observe that if the document is printed, the integrity of such printed copy cannot be verified as per the below and that a basic print-out lacks the contents of the concealed attachments. The digital signature (electronic seal) ensures that the integrity of this document, including the concealed attachments, can be proven mathematically and independently of Scrive. For your convenience Scrive also provides a service that enables you to automatically verify the document's integrity at: <https://scrive.com/verify>

